



دفتر مدیریت خطر بلایا
کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

برنامه

"نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا"

"DSS"

Disaster Surveillance System



وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی



دفتر مدیریت خطر بلایا

کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

بسته خدمت برنامه مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا

اجزای بسته آرایه خدمت
۱. دستورالعمل اجرای برنامه
۲. راهنمای اجرای برنامه
۳. فرم جمع آوری داده ها
• فرم SitRep
• فرم ثبت داده های برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا (DSS)
۴. فرم پایش و ارزشیابی

• نتایج پیمایش معاونت بهداشت نشان می دهد که طی ۱۰ سال گذشته روند آسیب مخاطرات به مراکز بهداشتی کشور (در ابعاد کارکردی و آسیب سازه ای و غیرسازه ای) رو به افزایش بوده و این امر در خصوص آسیب به کارکنان بهداشتی نیز صادق است. نکته جالب اینکه، بخش عمده ای از این خسارات و آسیب ها مربوط به مخاطرات آب و هوایی است. هر چند که تهدید ناشی از مخاطرات زمین شناختی همچنان به قوت خود باقی است.

گروه هدف برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا "DSS"

- (۱) جمعیت عمومی
- (۲) کارکنان بهداشتی درمانی
- (۳) تسهیلات بهداشتی درمانی (سازه ای و غیرسازه ای)
- (۴) برنامه های بهداشتی درمانی

دستورالعمل برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا "DSS"

ردیف	عنوان برنامه	روش اجرا	مراقب سلامت	پزشک / سرپرست مرکز	روان شناس	کارشناس تغذیه	مددکار اجتماعی	کارشناس بهداشت محیط / هماهنگ کننده بلایا	بهورز
۱	نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا	دستورالعمل DSS	+	◆	+	+	+	*	*

- مسئول برنامه (*)
- همکار برنامه (+)
- ناظر برنامه (◆)

- با توجه به نوع مخاطرات، لزوم گزارش **برخی** مخاطرات **منوط به وقوع آنها در واحد بهداشتی** می باشد. به عنوان مثال سرقت، آتش سوزی، قطع آب و ... این موضوع به این معنی است که در صورت وقوع این موارد در خارج از واحد بهداشتی، نیازی به گزارش آنها نمی باشد. این در حالی است که وقوع مخاطراتی نظیر سیل، زلزله و ... حتی در صورتی که آسیبی به واحد بهداشتی در پی نداشته باشد باید گزارش گردند.

- پس از وقوع هر مخاطره، مسئول مدیریت خطر بلایای مرکز فرم مربوطه را **حداکثر طی ۵ روز** بعد از وقوع مخاطره تکمیل می کند. تکمیل اجزای فرم بر اساس منابع اطلاعات ذکر شده در جدول زیر انجام می گیرد.

- با توجه به ماهیت برخی مخاطرات نظیر آتش سوزی، سرقت و ... که آسیب ها و خسارات بلافاصله قابل ارزیابی و گزارش می باشد، **فرم ثبت داده های برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا** در اولین فرصت تکمیل و به سطح بالاتر گزارش می شود و لزومی به گذشت ۵ روز نمی باشد. در خصوص برخی مخاطرات نظیر زلزله، سیل، رانش زمین و ... که امکان برآورد سریع خسارات و آسیب ها نمی باشد، ضروری است فرم SitRep یا Situation Report که در واقع گزارش تدریجی و فوری مخاطرات بوده و به منظور تعیین وضعیت موجود و پیش بینی نیازها و مداخلات مربوطه می باشد به صورت مستمر تکمیل و به سطح بالاتر ارسال می شود. در پایان **۵ روز** که وضعیت کاملا مشخص شده و آمار آسیب ها و نیازها نهایی شدند، **فرم ثبت داده های برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا** که حاصل تجمیع فرم های SitRep می باشند، برای سطح بالاتر ارسال می شود.

- گزارش "**صفر**" در دو صورت زیر الزامی است:

- ۱ - چنانچه مخاطره ای اتفاق افتاده ولی منجر به هیچ آسیبی یا خسارتی در منطقه تحت پوشش یا مراکز بهداشتی نشده باشد. در این صورت ضروری است **گزارش صفر** آسیب ها و خسارات به سطح بالاتر ارسال شود. هدف از این کار دو مورد زیر است:

- افزایش حساسیت به وقوع مخاطرات. زیرا ممکن است مخاطره بعدی منجر به آسیب شود.

- جمع آوری اطلاعات مخرج کسر شاخص "نسبت مخاطراتی که منجر به آسیب شده اند به کل مخاطرات"

- ۲ - دومین موردی که لازم است **گزارش صفر** ارسال شود در مواردی است که هیچ مخاطره ای در فصل گذشته اتفاق نیفتاده باشد. هدف از این کار این است که کارشناس مدیریت خطر بلایا در سطح بالاتر از **عدم وقوع مخاطره** در فصل گذشته اطمینان حاصل نماید.

- کارشناس مدیریت خطر بلایا در سطح مرکز بهداشت شهرستان کلیه فایل های ارسال شده از سطوح محیطی را در فرم اکسل مربوطه وارد نموده و برای کارشناس گروه مدیریت خطر بلایای معاونت بهداشتی ارسال می نماید.

- کارشناس گروه مدیریت خطر بلایا در معاونت بهداشتی از فرم های اکسل ارسال شده، مواردی را که وقوع مخاطره گزارش شده است (اعم از اینکه آسیب داشته یا نداشته اند) در پورتال معاونت بهداشت به آدرس <http://www.health.gov.ir> در بخش نظام مراقبت بارگذاری می نماید. البته در صورتی که همه شهرستان های تحت پوشش، عدم وقوع مخاطره گزارش کرده بودند، جهت اطلاع دفتر مدیریت خطر بلایا در معاونت بهداشت، ارسال یک **گزارش صفر** در پورتال الزامی است.

- پایش برنامه در هر سطح، توسط سطح بالاتر بر اساس فرم پایش بصورت فصلی انجام می گیرد.

پیامدهای مورد نظر برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا

پیامدهای مورد نظر برنامه نظام مراقبت بلایا در ۴ گروه کلی زیر تقسیم می شوند:

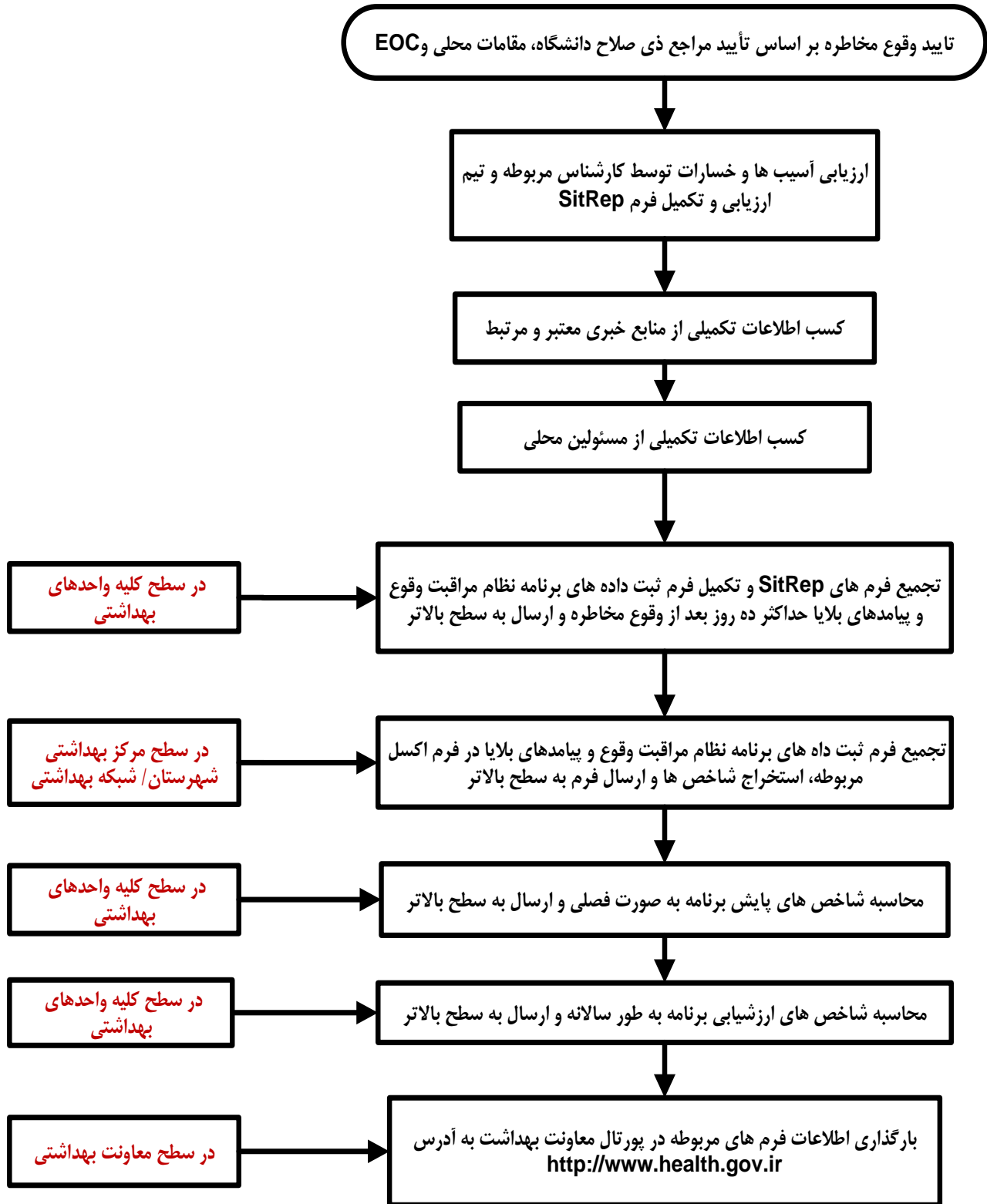
منبع جمع آوری اطلاعات	(۱) آسیب به جمعیت تحت پوشش
مدیریت بحران استانداری، فرمانداری، بخشداری یا شهرداری	تعداد جمعیت تحت پوشش که تحت تاثیر مخاطره قرار گرفته اند (منظور تعداد افرادی است که نیاز فوری به کمک های امدادی دارند)
مدیریت بحران استانداری، فرمانداری، بخشداری یا شهرداری، بیمارستان ها، مدیریت بیماری ها	جمع تعداد جمعیت مصدوم در منطقه تحت تاثیر (یا بیمار در صورت اپیدمی) - شامل موارد بستری و سرپایی
مدیریت بحران استانداری، فرمانداری، بخشداری یا شهرداری	تعداد جمعیت فوت شده در منطقه تحت تاثیر
مدیریت بحران استانداری، فرمانداری، بخشداری یا شهرداری	تعداد ساختمان خسارت دیده در منطقه تحت تاثیر و میزان خسارت وارده به ساختمان ها
مدیریت بحران استانداری، فرمانداری، بخشداری یا شهرداری	خسارت اقتصادی در منطقه تحت تاثیر
منبع جمع آوری اطلاعات	(۲) آسیب به کارکنان مرکز/پایگاه/خانه بهداشت
گسترش شبکه	تعداد پرسنل مصدوم (شامل بستری و سرپایی)
گسترش شبکه، مدیریت بحران استانداری، فرمانداری، بخشداری یا شهرداری	تعداد پرسنل فوت شده
گسترش شبکه	غیبت پرسنل از کار (طی ۲ هفته بعد از وقوع مخاطره)
منبع جمع آوری اطلاعات	(۳) آسیب به مرکز/پایگاه/خانه بهداشت
گسترش شبکه و دفتر فنی	خسارت سازه ای به مرکز/پایگاه (شامل دیوار، سقف و ستون)
گسترش شبکه و دفتر فنی	خسارت غیرسازه ای به مرکز/پایگاه (شامل تاسیسات آب و برق و گاز، تجهیزات، لوازم و وسایل، درب ها و شیشه ها و امثالهم)
گسترش شبکه و دفتر فنی	خسارت اقتصادی به مرکز/پایگاه (شامل خسارت سازه ای و غیرسازه ای، بدون احتساب خسارت به درآمد)
منبع جمع آوری اطلاعات	(۴) آسیب به برنامه های بهداشتی درمانی
مسئولین بلایا در هر گروه تخصصی (اعضای کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه)	آسیب به برنامه های ارایه خدمت در مرکز/پایگاه (طی ۲ هفته بعد از وقوع مخاطره) شامل برنامه بیماری های واگیر، بیماری های غیرواگیر، تغذیه، آزمایشگاه، بهداشت خانواده، بهداشت محیط، بهداشت حرفه ای، بهداشت روان، آموزش بهداشت

مخاطرات مورد نظر برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا

از نظر تعریف، مخاطره عبارت است از پدیده فیزیکی که می‌تواند **بالقوه** آسیب‌زا باشد. بعنوان مثال، زلزله یک مخاطره است که می‌تواند بالقوه باعث آسیب جانی به مرکز ارایه خدمات بهداشتی درمانی و پرسنل آن بشود، یا ساختمان و لوازم و تجهیزات مرکز را تخریب کند یا عملکرد مرکز را مختل نماید. مخاطره همچنین می‌تواند باعث آسیب جانی یا مالی به جمعیت تحت پوشش شود. مخاطرات مورد نظر این برنامه در زیر فهرست شده اند:

فهرست و کد انواع مخاطرات			
مخاطرات زیستی		مخاطرات زمین شناختی	
ایپدیمی‌ها	B-۱	زلزله	G-۱
هجوم جانوران موزی	B-۲	رانش زمین (بدنبال زلزله)	G-۲
حمله حیوانات وحشی	B-۳	نشست زمین	G-۳
مخاطرات فناوری‌زاد		روان‌گرایی	G-۴
انفجار گاز	T-۱	آشفشان	G-۵
انفجار بمب	T-۲	سونامی	G-۶
آتش‌سوزی	T-۳	مخاطرات آب و هوایی	
نشست مواد مضر	T-۴	طوفان	HM-۱
تهدیدات هسته‌ای	T-۵	گردباد	HM-۲
تهدیدات رادیولوژیک	T-۶	باران‌های سیل‌آسا	HM-۳
تهدیدات بیولوژیک (مثل آنتراکس، طاعون، ...)	T-۷	سیل برق‌آسا	HM-۴
تهدیدات بیولوژیک مثل آلوده کردن آب یا موادغذایی	T-۸	سیل رودخانه یا امواج بلند ناشی از طوفان	HM-۵
تهدیدات شیمیایی از نوع عوامل تاول‌زا	T-۹	رانش زمین بدنبال بارش شدید و سیل	HM-۶
تهدیدات شیمیایی از نوع مواد صنعتی سمی	T-۱۰	شرایط جوی شدید (گرما یا سرمای شدید)	HM-۷
تهدیدات شیمیایی از نوع عوامل اعصاب	T-۱۱	گرد و غبار	HM-۸
تهدیدات شیمیایی مثل انفجار تانکر کلر	T-۱۲	طوفان شن	HM-۹
از کار افتادن سیستم تهویه	T-۱۳	کولاک	HM-۱۰
قطع برق	T-۱۴	بادهای شدید	HM-۱۱
قطع آب	T-۱۵	آلودگی هوا	HM-۱۲
تخلیه فوری تمام یا بخشی از مرکز	T-۱۶	صاعقه	HM-۱۳
حوادث با مصدومین متعدد	T-۱۷	مخاطرات اجتماعی	
سرقت	T-۱۸	جابجایی گسترده جمعیت	S-۱
		حمله به مرکز (شامل مسلحانه و غیرمسلحانه)	S-۲
		گروگان‌گیری پرسنل	S-۳
		بچه دزدی	S-۴
		تهدیدات سایبر (در صورت وابستگی کارکرد مرکز به سیستم شبکه اینترنت)	S-۵
		اغتصابات	S-۶

فلو چارت برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا (DSS)



فرم گزارش وضعیت حادثه

(Situation Report) SitRep

دقت اطلاعات این فرم بستگی به موارد زیر دارد: ۱- آمادگی قبلی برای جمع آوری اطلاعات، ۲- مدت زمانی که از حادثه می گذرد ۳- در دسترس بودن اطلاعات در زمان تکمیل فرم. بدیهی است که با گذشت زمان از لحظه شروع حادثه، اطلاعات به تدریج کامل شوند. با عنایت به این امر، در هر گزارش دقیق ترین اطلاعات موجود را ثبت نمایید. لطفا در هر سوال، جزئیات موجود را ثبت کنید.

توجه: جمع بندی اطلاعات از واحدهای مختلف معاونت بهداشت توسط گروه مدیریت خطر بلایا انجام می گیرد، در ردیف های ۱۲، ۱۴ و ۱۵، اطلاعات به تفکیک واحد ارائه شود شامل، (۱) بیماری های واگیر، (۲) بیماری های غیرواگیر، (۳) بهداشت محیط، (۴) بهداشت خانواده، (۵) تغذیه، (۶) بهداشت روان، (۷) آموزش بهداشت، (۸) گسترش شبکه و (۹) آزمایشگاه. این فرم برای تمام مراکز/دفاتر قابل استفاده است، لیکن بدیهی است که تمرکز جمع آوری اطلاعات توسط هر مرکز/دفتر از گروه مربوطه در سطح دانشگاه، با تمرکز بر ردیف های ۱۲، ۱۴ و ۱۵ انجام می گیرد.

واحد ارزیابی کننده:							نام و نام خانوادگی ارزیاب:								
شماره گزارش:			تاریخ گزارش:				دوره زمانی گزارش:				آخرین وضعیت				
ردیف	سوال	راهنما													
۱	نوع و شدت حادثه	-													
۲	نام منطقه	با ذکر دانشگاه، استان، شهر و روستا													
۳	سطح حادثه	بر اساس جدول سطح حادثه و اعلام EOC													
۴	تعداد فوتی	کل و به تفکیک منطقه با ذکر توزیع سنی جنسی	زن: کل:	مرد:	زیر ۵ سال:	بالای ۵ سال:									
۵	تعداد مصدوم	کل و به تفکیک منطقه با ذکر توزیع سنی جنسی	زن: کل:	مرد:	زیر ۵ سال:	بالای ۵ سال:									
۶	تعداد جمعیت تحت تاثیر	کل و به تفکیک منطقه													
۷	تعداد ساختمان تخریب شده	درصد تخریب ذکر شود.													
۸	آسیب به واحدهای بهداشتی	تعداد مراکز آسیب دیده و درصد آسیب آن (بصورت تخمینی) به تفکیک منطقه و نوع مرکز ذکر شود	تعداد				مرکز بهداشت شهرستان/ استان			مرکز سلامت جامعه شهری			مرکز سلامت جامعه روستایی		
							مرکز سلامت جامعه شهری			مرکز سلامت جامعه روستایی			پایگاه سلامت		
							سازه ای			مرکز سلامت جامعه شهری			مرکز سلامت جامعه روستایی		
							غیرسازه ای			مرکز سلامت جامعه شهری			مرکز سلامت جامعه روستایی		
				عملکردی			مرکز سلامت جامعه شهری			مرکز سلامت جامعه روستایی			پایگاه سلامت		
۹	آسیب به بیمارستان ها	-													

	تعداد به تفکیک منطقه، واحد بهداشتی و رده خدمت	آسیب به پرسنل	۱۰
	آسیب به جاده، برق، آب و مدرسه و	آسیب به زیرساخت ها	۱۱
	مانند تشکیل کمیته بهداشت کارگروه و فعال سازی سامانه فرماندهی حادثه	اقدامات مدیریتی انجام شده	۱۲
	-	اقدامات بهداشتی انجام شده	۱۳
	مانند هلال احمر، استانداری و	اقدامات سایر سازمان ها	۱۴
	تعداد پرسنل، تجهیزات، ملزومات و	مهمترین نیازهای بهداشتی	۱۵
	می توانید از فرم برآورد نیاز نیز استفاده کنید. آنرا ضمیمه این فرم نمایید.	نیازهایی که باید فوراً از سطح بالاتر پیگیری یا تامین شوند	۱۶
	مانند شکست سد متعاقب زلزله	احتمال وقوع مخاطرات بعدی در منطقه	۱۷
	لطفاً ذکر نمایید.	سایر موارد مهم	۱۸



مرکز مدیریت شبکه



وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی



دفتر مدیریت خطر بلایا

کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

فرم ثبت داده های برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا (DSS)

این فرم طی ده روز بعد از وقوع یک مخاطره تکمیل می شود. برای منابع اطلاعات هر سوال به جدول مربوطه در راهنمای برنامه مراجعه نمایید.	
نام دانشگاه	۱
نام شهرستان	۲
نام مرکز	۳
نوع مخاطره (بر اساس کدهای پیوست)	۴
تاریخ وقوع مخاطره	۵
زمان شروع وقوع مخاطره	۶
تعداد پرسنل مصدوم بستری	۷
تعداد پرسنل مصدوم سرپایی	۸
تعداد پرسنل فوت شده	۹
جمع غیبت پرسنل از کار در مرکز (طی ۲ هفته بعد از وقوع مخاطره)	۱۰
میزان خسارت سازه ای به مرکز (شامل دیوار، سقف و ستون)	۱۱
میزان خسارت غیرسازه ای به مرکز (شامل تاسیسات آب و برق و گاز، تجهیزات، لوازم و وسایل، درب ها و شیشه ها و امثالهم)	۱۲
میزان اختلال در ارائه خدمات واحد بهداشتی (طی ۲ هفته بعد از وقوع مخاطره)	۱۳
برنامه	درصد
بیماری واگیر	
بیماری غیرواگیر	
بهداشت محیط	
بهداشت حرفه ای	
بهداشت خانواده	
بهداشت روان	
تغذیه	
آموزش بهداشت	
آزمایشگاه	
جمع خسارت اقتصادی به مرکز (شامل خسارت سازه ای و غیرسازه ای، بدون احتساب خسارت به درآمد)	۱۴
کل تعداد جمعیت تحت پوشش مرکز	۱۵
جمع تعداد جمعیت تحت پوشش که تحت تاثیر مخاطره قرار گرفته اند (منظور تعداد افرادی است که نیاز فوری به کمک های امدادی دارند)	۱۶
جمع تعداد جمعیت مصدوم در منطقه تحت تاثیر (یا بیمار در صورت اپیدمی) - موارد بستری	۱۷
جمع تعداد جمعیت مصدوم در منطقه تحت تاثیر (یا بیمار در صورت اپیدمی) - موارد سرپایی	۱۸
جمع تعداد جمعیت فوت شده در منطقه تحت تاثیر	۱۹
جمع تعداد ساختمان خسارت دیده در منطقه تحت تاثیر	۲۰
متوسط میزان خسارت به کل ساختمان ها در منطقه تحت تاثیر	۲۱
جمع خسارت اقتصادی در منطقه تحت تاثیر	۲۲

نام و نام خانوادگی تهیه کننده گزارش:

شماره موبایل:

تلفن تماس:



مرکز مدیریت شبکه



وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی



دفتر مدیریت خطر بلایا

کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

فرم پایش برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا

اطلاعات این فرم در هفته آخر هر فصل به سطح بالاتر گزارش می شود.			
نام دانشگاه:	نام شهرستان:	نام مرکز:	سال / فصل:
نام مسئول مدیریت خطر بلایا:		تلفن:	موبایل:
صورت	مخرج	نام شاخص	
تعداد مخاطراتی که فرم برنامه برای آنها تکمیل و گزارش شده است	تعداد کل مخاطرات اتفاق افتاده در فصل گذشته	درصد پوشی برنامه روش محاسبه: تعداد مخاطراتی که فرم برنامه برای آنها تکمیل و گزارش شده است تقسیم بر تعداد کل مخاطرات، ضربدر ۱۰۰. نتیجه با یک رقم اعشار ثبت شود.	

توجه: در صورت عدم وقوع مخاطره و ارسال گزارش صفر توسط واحد بهداشتی، شاخص ۱۰۰ درصد لحاظ می شود.



وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی



مدیریت بحران
دفتر مدیریت خطر بلایا
کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

شاخص های برنامه نظام مراقبت وقوع و پیامدهای بلایا

"DSS"

Disaster Surveillance System

توضیح: این شاخص ها برای کلیه واحدهای محیطی، شهرستان، دانشگاه و کشور محاسبه می شوند.

ردیف	شاخص	تعریف شاخص
۱	نسبت مخاطرات منجر به آسیب به واحدهای بهداشتی به تفکیک منطقه و نوع واحد بهداشتی	تعداد مخاطرات منجر به آسیب واحدهای بهداشتی تقسیم بر تعداد کل مخاطره، ضریب ۱۰۰
۲	نسبت واحدهای بهداشتی آسیب دیده از مخاطرات به تفکیک نوع واحد و نوع آسیب	تعداد واحدهای بهداشتی آسیب دیده تقسیم بر تعداد کل واحدها، ضریب ۱۰۰
۳	نسبت کارکنان بهداشتی آسیب دیده از مخاطرات به تفکیک نوع مرکز و نوع آسیب	تعداد کارکنان آسیب دیده تقسیم بر تعداد کل پرسنل، ضریب ۱۰۰

توجه:

* درج صورت و مخرج در شاخص های فوق الزامی است.

۱- برای محاسبه نسب اختصاصی هر نوع واحد بهداشتی آسیب دیده، در مخرج کسر نیز تعداد همان نوع واحد بهداشتی لحاظ می شود. به عنوان مثال چنانچه در صورت کسر تعداد مراکز سلامت جامعه شهری آسیب دیده باشد، مخرج کسر تعداد کل مراکز سلامت جامعه شهری خواهد بود.

۲- منظور از نوع آسیب عبارت است از: آسیب سازه ای، غیرسازه ای و عملکردی